

Nr 174.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående uppförande af en gevärsförrådsbyggnad med reparationsverkstad å Visborgs slätt; gifven Stockholms slott den 12 april 1912.

Under återopande af närlagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen medgifva,

att af fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar ett belopp af sjutton-tusenfemhundra kronor må tagas i anspråk för uppförande å Visborgs slätt af en gevärsförrådsbyggnad med reparationsverkstad.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

David Bergström.

*Utdrag af protokollet öfver landtförsvarsärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet
å Stockholms slott den 12 april 1912.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve EHRENSVÄRD,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
BERG,
BERGSTRÖM,
friherre ADELSSVÄRD,
PETRÉN,
STENSTRÖM,
LARSSON,
SANDSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Bergström, anförde:

»Uti skrifvelse den 21 oktober 1910 till arméförvaltningens artilleri- och fortifikationsdepartement har *t. f. chefen för Gottlands infanteriregemente* anført, att gevärsförrådsbyggnaden å Visborgs slätt utgjordes af en mindre byggnad af 7 meters längd och 5 meters bredd och vore belägen på en synnerligen olämplig, fuktig plats, hvilket hade till följd, att vapnen och öfriga persedlar möglade och toge skada. Förrådsbyggnadens tak, som vore af enkel träpanelning, belagd med plåt, förorsakade äfven, att vapnen ständigt utsattes för temperaturväxlingar och däraf lätt skadades. Då förrådsbyggnaden, som nämnts, vore synnerligen liten, och 2,500 vapen, utom pistoler och revolverar, nu förvarades där, vore det äfven

mycket trångt, och vore det därför alldeles omöjligt att inom dess väggar kunna företaga någon rengöring, insmörjning eller besiktning, liksom att därstädes kunna kontrollera samtliga de vapen, som behöfde omses och vårdas för fukt och mögel. Vapnen vore nämligen upplagda från golf till tak i ställningar längs bägge långväggarna med bajonetspetsarna invid väggarna och därvarande fönster samt med gevärsunderlagen tätt intill hvarandra, och utgjordes sålunda det fria utrymmet i förrådsbyggnaden endast af en smal gång i dess midt. På grund af den tunga belastningen hade nu stenfoten spruckit sönder, och syntes det tydligen, att byggnaden sjönke på ena gafveln. Icke heller förefunnes någon trygghet mot inbrott, då byggnaden låge afsides i skogen och vore försedd med stora fönster nära marken, hvilka saknade galler och luckor.

Reparationsverkstaden, som ej låge i förrådsbyggnadens närhet, utan omkring 400 à 500 meter aflägsset därifrån, vore ett litet, oansenligt rum bredvid regementets smedja, och kunde därstädes omöjligt företagas vapnens rengöring, besiktning och reparation. Då dessa åtgärder emellertid måste företagas efter regementsöfningarnas slut, måste vapnen nu således från förrådsbyggnaden bäras i småposter till verkstaden samt efter verkställd besiktning åter till förrådsbyggnaden. Vore det då godt väder, kunde rengöringen och besiktningen möjligen äga rum utomhus, men inträffade i stället dåligt och fuktigt väder, blefve det på grund af utrymmesskäl och transportererna omöjligt att företaga något arbete med vapenvården. Under sådana förhållanden vore det helt enkelt omöjligt att få samtliga vapen besiktigade och reparerade på anbefalld tid. Då det icke torde vara möjligt att till- eller ombygga nuvarande förrådsbyggnaden, ville t. f. regementschefen föreslå uppförande af ny, tidsenlig gevärsförrådsbyggnad, inrymmande jämväl rengörings- och reparationsrum samt belägen inom kaserngården.

Militärbefälhafvaren på Gottland har tillstyrkt denna framställning.

Arméförvaltningens artilleri- och fortifikationsdepartement hafva funnit, att de skäl, som af t. f. regementschefen anförts såsom stöd för behofvet af en ny vapenförrådsbyggnad, vore synnerligen väl grundade och att de nuvarande för vapnens förvaring och vård använda byggnaderna, hvilka redan vid det nya kasernetablissemangets planläggande och uppförande endast af kostnadshänsyn ansetts för sitt ändamål tillsvidare böra bibehållas, numera icke alls medgäfvit tillgodoseendet af den rationella vapenvård, som enligt de senaste af artilleridepartementet utfärdade före-

skrifterna måste utföras. Uppskof med uppförandet af en ny vapenförrådsbyggnad syntes rent af innebära fara för bibehållandet af vapnens krigsduglighet.

Med anledning häraf hade inom fortifikationsdepartementet utarbetats förslagsritning till ifrågasatt ny gevärsförrådsbyggnad, med därå in-tecknad situationsplan, visande byggnadens läge enligt t. f. regementschefens förslag, äfvensom kostnadsförslag, enligt hvilket för byggnadens uppförande skulle krävas ett belopp af 20,000 kronor.

Artilleri- och fortifikationsdepartementen hafva på grund häraf hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes bemyndiga fortifikationsdepartementet att i enlighet med nämnda ritning och å den därå angifna platsen låta uppföra en ny gevärsförrådsbyggnad för Gottlands infanteriregemente för högst 20,000 kronor, äfvensom att af omhänderhafvande medel förskjuta kostnaden härför, för att senare anmäla densamma till ersättning.

Ny utredning.

Med hänsyn till att regementets mobiliseringsförråd och verkstäder skulle vara förlagda till Tingstäde, anbefalldes emellertid *artilleri- och fortifikationsdepartementen* att inkomna med förnyad utredning i ärendet. Häri påvisades, att en del olägenheter genom vapnens årliga transporterande fram och åter mellan Tingstäde och Visborgs slätt skulle blifva följden af att till Tingstäde förlägga den nu ifrågasatta nya gevärsförrådsbyggnaden jämte inom densamma inrymda reparationsverkstäder. Departementen anförde vidare, att de kostnader, som i så fall skulle krävas för de årligen återkommande transportererna af vapnen från och till Tingstäde äfvensom för gevärshandtverkares och handräckningsmanskaps tidvisa förläggning till Tingstäde i och för vapenvården i den där uppförda gevärsförrådsbyggnaden med verkstäder, skulle uppgå till belopp, som ekonomiskt gjorde den på så sätt ordnade förvaringen och vården af vapnen ytterst ogynnsam; och detta så mycket mer som genom en dylik anordning icke skulle följa någon minskning i byggnadsbehovet, enär den nuvarande gevärsförrådsbyggnaden i Tingstäde icke hade något utrymme disponibelt att mottaga större antal af Gottlands infanteriregementes gevär än som redan funnes där förvarade. Sannolikt vore till och med, att blotta kostnaderna för förvaringen och vården af vapnen, om de förlades till Tingstäde, skulle räcka till att förränta och amortera en å Visborgs slätt, i enlighet med departementens förslag, uppförd ny gevärsförrådsbyggnad.

Då sålunda otvifvelaktigt syntes vara, att förläggningen till Tingstäde af den vapenförrådsbyggnad, som erfordrades för förvaring och vård af Gottlands infanteriregementes i bruk varande vapen, skulle såväl från ekonomisk som från bekvämlighetssynpunkt blifva mycket ofördelaktig,

blefve nästa fråga, huruvida från mobiliseringssynpunkt en sådan anordning vore af sådan fördel, att de ekonomiska med flera skäl, som talade mot densamma, borde få vika. Äfven från denna senare synpunkt syntes inga tillräckligt vägande skäl föreligga för den ifrågasatta, många svårigheter och kostnader innebärande åtgärden att förlägga Gottlands infanteriregementes gevärsförrådsbyggnad med vapenverkstäder till Tingstäde. Enligt uttalande af militärbefälhafvaren på Gottland skulle nämligen icke några större svårigheter förefinnas att vid order om mobilisering eller krigsfara kunna i rätt tid förflytta vapnen från Visby till Tingstäde, under förutsättning att därför erforderliga gevärslådor, hvilka kunde tillhandahållas af artilleridepartementet, upplades i förvar i Visby.

Chefen för generalstaben har anført, att det ur mobiliseringssynpunkt icke torde kunna betraktas som en fullt tillfredsställande anordning, att Gottlands infanteriregementes *hela* beväpning eller hufvuddelen däraf blefve i fred förvarad på Visborgs slätt för att vid mobilisering transporterats till utrustningsorten, Tingstäde.

Man finge icke påräkna som gifvet, att vid inträffande krigsfara förhållandena alltid skulle medgifva, att åtgärder för gevärens förflyttning kunde vidtagas redan innan mobiliseringsorder utfärdades. Tvärtom måste man räkna med den möjligheten, att inga sådana förberedelser eller åtgärder blifvit vidtagna, då mobiliseringsorder utginge. I sådant fall syntes gevärens inpackning i lådor, transport till Tingstäde och uppackning därstädes kräfva ej ringa tid och anstalter samt innebära möjligheter till störningar, som måste anses betänkliga. Det borde blott erinras om, att såväl infanterietablissemanget å Visborgs slätt som järnvägen Visby—Tingstäde hade ett för angrepp från hafvet utsatt läge. Förhållandena på Gottland påkallade dessutom alldeles speciellt en mycket snabb mobilisering. Beväringsmännen där kunde beräknas inom helt kort tid efter mobiliseringsorderns utfärdande inträffa vid Tingstäde. Det förefölle då betänkligt att i fråga om en sådan hufvuddel af utrustningen som vapen hafva träffat anordningar, genom hvilka man utsatte sig för en om ock svag möjlighet, att de värnpliktiga, då de väl vore samlade, icke i tid eller i värsta fall icke alls skulle kunna beväpnas.

Mot de olägenheter ur mobiliseringssynpunkt, som sålunda skulle kunna inträffa, för den händelse *hela* Gottlands infanteriregementes beväpning, eller hufvuddelen af densamma, förvarades på Visborgs slätt, måste emellertid ställas de obestridliga olägenheter ur fredstjänstgöringens och ur kostnadssynpunkt, hvilka, såsom utredningen i frågan

visade, måste blifva följd, om hela gevärsförrådet förlades till Tingstäde.

Det har därför synts generalstabschefen, som om förhållandena i detta speciella fall påkallade gevärsförrådets uppdelning på de båda orterna i fråga efter ungefär följande grunder:

1) Å Visborgs slätt borde finnas gevärsförrådsbyggnad med reparationsverkstad för så stort antal gevär, som ur fredsförhållandenas synpunkt erfordrades, och borde den så ordnas, att hela den hufvudsakliga vapenvården d. v. s. besiktningar och reparationer å gevär, som varit utlämnade till bruk, kunde där verkställas.

2) I Tingstäde borde däremot förvaras hela återstoden af regementets mobiliseringsbehof af gevär. Då den hufvudsakliga vapenvården skulle förläggas till Visborgs slätt, borde det utrymme, som i Tingstäde skulle erfordras för där upplagd del af gevären, kunna tillmätas relativt knappt.

Med anledning af hvad chefen för generalstaben sålunda anført i fråga om uppdelning mellan Visborgs slätt och Tingstäde af Gottlands infanteriregementes gevärsförråd anmodade dåvarande chefen för landt-försvarsdepartementet genom skrifvelse den 5 oktober 1911 *arméförvaltningens artilleri- och fortifikationsdepartement* dels att lämna uppgift om, huruvida icke, under förutsättning af en uppdelning enligt generalstabschefens förslag, någon inskränkning till äfventyrs kunde ske i den ifrågasatta nya gevärsförrådsbyggnaden å Visborgs slätt, och dels att utreda, huruvida, under samma förutsättning, några utgifter utöfver byggnadskostnaderna för berörda byggnad behöfde ifrågakomma, samt, därest så skulle vara fallet, utarbета förslag till bestridande af dessa kostnader.

Departementen hafva till svar härå först angifvit, huru många af de för Gottlands infanteriregemente afsedda gevär och karbiner måste finnas å Visborgs slätt och huru många som komme att förvaras å Tingstäde; utgörande dessa senare 610 vapen mer än som för närvarande finnas vid Tingstäde. Departementen hafva vidare anført, att, enligt hvad militärbefälhafvaren på Gottland vid förfrågan härom meddelat, plats för dessa 610 vapen skulle kunna beredas å vinden till tygförrådsbyggnaden i Tingstäde, och att inga andra åtgärder för dessas uppläggning därstädes torde erfordras än anordnande af gevärsställningar.

Då genom berörda 610 vapens förflyttande till Tingstäde motsvarande mindre utrymme behöfdes vid gevärsförrådsbyggnaden å Visborgs

slätt, har å fortifikationsdepartementet upprättats nytt förslag till gevärsförrådsbyggnad, slutande å 17,500 kronor.

Den i ärendet förebragta utredningen torde gifva vid handen, att å Visborgs slätt lämpligen bör finnas en särskild gevärsförrådsbyggnad med tillhörande reparationsverkstad för de gevär, som äro i bruk vid Gottlands infanteriregementes fredsöfningar. Då det därjämte blifvit upplyst, att hittillsvarande gevärsförrådsbyggnaden och reparationsverkstaden å Visborgs slätt äro till den grad otjänliga, att de medföra fara för vapnens krigsduglighet, synes det mig oundgängligt att för ändamålet uppföra ny byggnad, hvilken lämpligen bör inrymma såväl gevärsförråd som reparationsverkstad och förläggas inom kasernområdet. Denna byggnad bör dock kunna göras något mindre än till en början varit afsedt, och kostnaderna hafva numera beräknats till 17,500 kronor.

Då fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar lämna tillgång till den för nu ifrågavarande gevärsförrådsbyggnad beräknade kostnad, 17,500 kronor, får jag hemställa, det Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen medgifva,

att af fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar ett belopp af sjuttontusenfemhundra kronor må tagas i anspråk för uppförande å Visborgs slätt af en gevärsförrådsbyggnad med reparationsverkstad.»

Till denna departementschefens af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställen täcktes Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna nådigt bifall; och skulle till Riksdagen aflåtas proposition af den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:

Erik von Horn.